

De Wereld Gezondheids Organisatie (WHO) ¹⁾

Kees de Graaf

De WHO (World Health Organization) of OMS (Organisation Mondiale de la Santé) is een gespecialiseerd Agency (Agentschap) van de Verenigde Naties dat verantwoordelijk is voor de internationale volksgezondheid. Volgens de Grondwet van de WHO is de belangrijkste doelstelling "het bereiken door alle volkeren van het hoogst mogelijke niveau van gezondheid". Het hoofdkantoor is gevestigd in Geneve, Zwitserland, met zes semi-autonome regionale kantoren en ca 150 kantoren wereldwijd. In 1966 kwam een nieuw hoofdkantoor gereed, aanleiding tot de uitgifte in veel landen van postzegels waarop dit gebouw is vereeuwigd. Ook de Verenigde Naties zelf zijn niet huiverig voor het uitgeven van postzegels en dan ook nog in meerdere categorieën: algemeen vanuit New York en daarnaast uitgiften vanuit Geneve en Wenen.

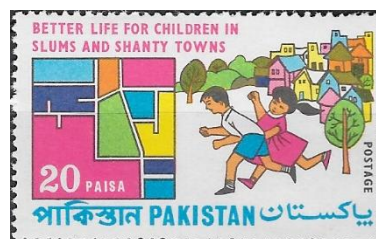

De WHO werd opgericht op 7 april 1948 en deze dag wordt sindsdien ook wereldwijd herdacht als Wereldgezondheidsdag. De directeur-generaal (sinds 2018) is dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus die voorheen minister van Volksgezondheid van Ethiopië was. Zijn levensvisie is "Together for a healthier world" (Samen voor een gezondere wereld).

De **WHO-Assembly** is het besluitvormingsorgaan van de WHO en wordt jaarlijks in Geneve gehouden. In deze Assembly komen delegaties uit alle bijna 200 WHO-lidstaten samen. De belangrijkste taken zijn het bepalen van het beleid van de WHO, het toezicht op het financiële beleid en het goedkeuren en/of aanpassen van de programmabegrotingen. De Executive Board bestaat uit 34 medisch/technisch gekwalificeerde leden die voor een 3-jarige termijn worden gekozen/herkosen en die belast zijn met de uitvoering van de besluiten en het beleid van de Assembly en het geven van adviezen. De reeds genoemde 6 semiautonome **regionale** kantoren zijn als volgt:

- Afrika, met als hoofdkantoor Brazzaville – Congo
- Amerika, hoofdkantoor Washington (USA)
- Midden-Oosten, hoofdkantoor Cairo (Egypte)
- Europa (inclusief Rusland), met als hoofdkantoor Kopenhagen
- Zuidoost Azië, hoofdkantoor New Delhi
- Westelijke Pacific Regio, Manilla (Filipijnen)

In totaal zijn er nog ca 150 **veldkantoren**, verspreid over de hele wereld. Landen zonder WHO-(veld)kantoor worden bediend door een nabijgelegen ander veldkantoor of door het regionale kantoor.

Het brede mandaat van de WHO omvat het pleiten voor universele gezondheidszorg, het monitoren van de risico's voor de volksgezondheid en het bevorderen van de gezondheid en (ook geestelijk) welzijn van de mens. De WHO biedt technische bijstand aan landen, stelt internationale gezondheidsnormen en richtlijnen vast en verzamelt gegevens over mondiale gezondheidskwesties via de World **Health Survey**. Deze gegevens worden gepubliceerd in het World Health Report en biedt deskundige beoordelingen van wereldwijde gezondheidsonderwerpen en statistieken over alle landen. DE WHO dient ook als forum voor discussies over gezondheidskwesties. De WHO heeft een leidende rol gespeeld bij verschillende prestaties op het gebied van de (wereld) volksgezondheid, met name bij de uitroeiing van pokken, de bijna-uitroeiing van polio en de ontwikkeling van een ebolavaccin. De huidige prioriteiten omvatten overdraagbare ziekten, met name hiv/aids, ebola, malaria, tuberculose en covid-19 en de niet-overdraagbare ziekten zoals hart- en vaatziekten en kanker. Ook wordt steeds meer aandacht geschonken aan vormen van preventie, zoals gezonde voeding en voedselzekerheid, waterzuivering, gezondheid op het werk, drugsmisbruik, betere ouderenzorg en stimuleren van sport. Belangrijk is ook dat er aandacht is voor kinderen, kind- en zuigelingenzorg, gezinsvorming, toegang tot voorbehoedsmiddelen en beter onderwijs, juist voor meisjes en vrouwen.

De financiering van de WHO is best gecompliceerd, omdat een onoverzichtelijk systeem wordt gehanteerd van een tweejaarlijkse contributie naar draagkracht, aangevuld met vrijwillige bijdragen van lidstaten voor specifieke projecten. Zonder de belangrijkste geldschieters – de USA, de westerse landen, de EU, de Wereldbank en Japan – zou de organisatie niet kunnen bestaan. Tot voor kort domineerden deze partijen, met voorop de USA als hoofdsponsor, dus ook de agenda. De USA gebruikte de WHO - wat China nu wordt verweten- in het verleden ook regelmatig als diplomatiek instrument met bijvoorbeeld specifieke inentingsprogramma's tegen poliobesmetting in Afghanistan toen het USA-leger daar tegen de Taliban vocht. Een ander (minder fraai) voorbeeld van het motto "wie betaalt bepaalt" was de situatie

waarin de westerse landen hun financiële invloed misbruikten om WHO-voorstellen voor dwingende regelgeving voor moedermelk en flesvoeding te blokkeren, puur om hun eigen afzetmarkten voor melkpoeder te beschermen.

Inmiddels is China een krachtige speler geworden. De Chinese bijdrage is in de afgelopen 10 jaar verdubbeld naar 50 miljoen dollar voor een periode van 2 jaar. Dat is nog steeds maar een tiende van het bedrag dat de Verenigde Staten bijdragen in de vorm van contributie en vrijwillige bijdragen. China financiert ook extra projecten van de WHO en geeft gezondheidshulp (mondkapjes!) in specifieke, bevriende landen. In ruil daarvoor verwachten zij een zekere “solidariteit” als er elders binnen de VN bijvoorbeeld wordt gestemd over (gebrek aan) mensenrechten.

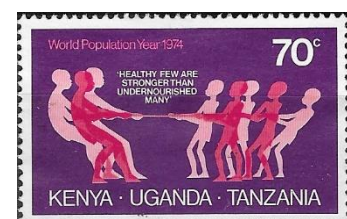
Opmerkelijk is overigens ook dat een grote bijdrage aan de WHO (meer dan een miljard dollar per jaar!) afkomstig is van de Bill Gates Foundation, multimiljardair en oprichter van Microsoft.

In de USA waait een geest van (“America First”). Dat betekent dat de Verenigde Staten zich steeds meer terugtrekken uit de internationale verdragen. Ook de bijdrage aan de WHO is verminderd. En dat terwijl juist de VN ervoor lijkt gemaakt om gezamenlijke problemen, zoals bijvoorbeeld de coronapandemie, het hoofd te bieden. Maar hoe gemeenschappelijk de vijand ook is, van een gemeenschappelijk front is geen sprake.

Landen sluiten hun grenzen, geven elkaar de schuld, ieder land zoekt zijn eigen oplossing. En de WHO, een partij die boven de partijen wil staan, is inmiddels tot zondebok gemaakt. Ook het feit dat Trump destijds wilde dat het coronavirus expliciet het Wuhanvirus genoemd zou worden maakte de verhouding met China nog moeilijker dan wellicht nodig was.

Omdat de USA zich steeds meer terugtrekken, ook uit diverse andere verdragen (Iran, het Klimaatakkoord, het terugtreden uit de Mensenrechtenraad, stoppen van de financiering voor de organisatie voor gezinsplanning) komt er ruimte, vooral voor China en Rusland, om hun eigen (ondemocratische) ideeën te propageren of zelfs op te gaan leggen.

Naast de politieke verschillen speelt ook de enorme economische kloof tussen “arm en rijk” een rol. De postzegel uit Kenya-Uganda-Tanzania laat goed zien hoe het nog steeds gaat in de wereld, ondanks mooie doelen en uitspraken: “Healthy few are stronger than undernourished many” (enkele gezonde mensen zijn sterker dan een ondervoede menigte).

Gelukkig mogen we nog veel mooie dingen zien van mensen (en organisaties zoals de WHO) die zich inzetten voor een betere, gezondere wereld, tegen alle verontrustende ontwikkelingen in.

¹⁾ Een eerdere versie van dit artikel stond in "Grenzeloos", nr. 151 (zomer 2020)